

РЕЦЕНЗІЯ

**на монографію кандидата економічних наук, проф. Журавльової І. В.
«Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення»**

Сучасний світовий розвиток характеризується тенденціями розбудови постіндустріального суспільства в умовах глобалізації економічного буття. В умовах соціально-економічного простору макро-, мезо- та мікрорівнів ключовими та безпосередніми елементами продуктивних сил стають інформація та знання, що у своїй цілісності та синергії формують інтелектуальний капітал, надаючи йому ознаки визначального фактора економіки.

Для України необхідність стратегічної регуляторної спрямованості функціонування інтелектуального капіталу не потребує аргументації, оскільки є не проблемою вибору, а нагальною потребою інтелектуально-інноваційного типу суспільного відтворення, який здатний забезпечити сталий розвиток і конкурентоспроможність національної економіки.

На макроекономічному рівні саме інтелектуальний капітал стає стратегічним ресурсом, який визначає місце країни у світовій економіці: забезпечує конкурентоспроможність та перехід до нового технологічного укладу, підвищує продуктивність праці, формує інноваційний тип мислення, тощо. У мезоекономічному аспекті інтелектуальний капітал став головним чинником, який є підґрунтям сталого розвитку регіонів та зростання їх регіонального продукту. Реалії сучасних мікроекономічних процесів такі, що суб'єкти господарювання вже не можуть забезпечувати істотні конкурентні позиції на ринку тільки за рахунок матеріальних і фінансових ресурсів, їх ринкові переваги все більшою мірою залежать від інтелектуальних можливостей, які втілюються у процесі виробництва та реалізації нових товарів та послуг, створенні додаткових фінансових потоків.

У цілому вирішення проблем ефективного функціонування інтелектуального капіталу на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях пов'язано з такими найважливішими науковими і практичними завданнями, як підвищення конкурентоспроможності економічних систем, ефективне використання національного інтелектуального потенціалу.

Тому створення та активне використання в практиці управління концепції функціонування інтелектуального капіталу є одним з найважливіших завдань, що потребує вирішення. Таким чином, необхідність розвитку наукової бази функціонування інтелектуального капіталу на макро-, мезо та мікроекономічному рівнях визначили актуальність і важливість дослідження методологічних проблем управління даним ресурсом, у тому числі визначення сутності та структури інтелектуального капіталу, обґрунтування концепції його функціонування, розроблення методологічних основ моніторингу та бенчмаркінгу інтелектуального капіталу, дослідження методів оцінки і визначення напрямків забезпечення його ефективного функціонування.

Автор монографії дослідив та висвітлив теоретичні передумови розбудови теорії інтелектуального капіталу. Проведене дослідження дозволило сформулювати чіткі розмежування між поняттями невідчутних активів та інтелектуального капіталу. Автором систематизовано та розвинуто підходи щодо трактування сутності поняття «інтелектуальний капітал», на підґрунті яких запропоновано вдосконалене визначення даного терміна шляхом об'єднання ознак системності та елементів понятійно-категоріального апарату теорії інтелектуального капіталу на основі об'єктивного історичного і логічного аналізу та врахування зміни ролі інформації та знань в умовах постіндустріальної економіки.

У монографії висвітлено розроблені теоретичні основи функціонування інтелектуального капіталу та науково-методичні рекомендації з його вдосконалення.

На підґрунті аналізу наукових джерел автором розвинуто методичний підхід до структуризації інтелектуального капіталу. Ідентифікація складових інтелектуального капіталу, виокремлення їх як самостійних об'єктів, які можуть бути виявлені, ураховані, оцінені, використані, є однією з наукових проблем теорії інтелектуального капіталу. На підґрунті сформульованих основних принципів класифікації, аналізу різноманітних класифікаційних ознак, що є базою для виявлення особливостей формування та використання інтелектуального капіталу, вивчення та узагальнення теорії, методології та систематизації інтелектуального капіталу, його складових започаткована спроба представити узагальнюючу класифікацію інтелектуального капіталу за пропонуваними групами ознак, що пов'язані з його сутністю, процесом його функціонування. У запропонованій класифікації виокремлено три основні групи класифікаційних ознак інтелектуального капіталу, що визначають зміст, результативність, рівень і сфери формування та використання інтелектуального капіталу.

Для побудови системи функціонування інтелектуального капіталу особливого значення набуває введення такої ознаки класифікації інтелектуального капіталу, як центри управління знаннями. За цією ознакою інтелектуальний капітал поділяється на компетентнісний, споживчий і структурний. Запропоновано структуру інтелектуального капіталу як багатовимірної та поліструктурної системи.

У монографії обґрунтовано згенеровану концепцію функціонування інтелектуального капіталу, згідно з якою ця система є саморегулюючою цілісною системою компетентнісного, структурного й споживчого капіталів з пріоритетністю розвитку компетентнісної складової та об'єктів управління (складових інтелектуального капіталу з пріоритетністю розвитку компетентнісної складової), в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію інтелектуального капіталу і яка має вхідні впливи і вихідну реакцію у

вигляді результатів використання і впливу на результативність економічної системи. Визначено дихотомію процесу та результату функціонування інтелектуального капіталу, що створило наукове системне підґрунтя для вдосконалення функціонування інтелектуального капіталу на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях.

У монографічному дослідженні розглянуто існуючі підходи до оцінювання інтелектуального капіталу, проведено вибір інформативних часткових показників оцінки інтелектуального капіталу, синтезовано його узагальнювальний показник методом багатовимірної аналізу, розроблено методичний підхід до оцінювання інтелектуального капіталу на макро-, мезо та мікроекономічному рівнях, запропоновано методичні підходи до аналізу його невідчутних складових методом нечітких множин.

У роботі розроблено метод кількісної оцінки інтелектуального капіталу на підґрунті запропонованої системи показників оцінювання, що складається з критерію: інтегрального показника, узагальнюючих показників за складовими інтелектуального капіталу та системи часткових монетарних і немонетарних показників, що дозволяє провести моніторинг та бенчмаркінг функціонування інтелектуального капіталу, визначити резерви ефективності його використання.

У монографії розвинуто теорію систем економічного моніторингу в частині розроблення моніторингу інтелектуального капіталу, що являє собою сукупність методологічних, теоретичних і науково-методичних засад побудови та функціонування таких систем, включає, зокрема, мету, завдання, функції, методологічні принципи та основні методологічні положення, яким повинна задовольняти подібна система.

До новизни результатів монографічного дослідження слід віднести також розроблення методичного підходу до бенчмаркінгу функціонування інтелектуального капіталу. Викладений підхід розкриває сутність, принципи, об'єкти дослідження, основні правила аналізу та етапи процесу бенчмаркінгу, основні джерела інформації, контроль у системі бенчмаркінгу.

У цілому монографія є самостійно виконаною науковою роботою. Сформульовані результати дослідження в сукупності вирішують проблему формування цілісної системи функціонування інтелектуального капіталу на макро-, мезо та мікроекономічному рівнях та її подальший розвиток.

Таким чином, монографія є завершеною науковою працею, в якій розглядається важливе наукове питання узагальнення теоретичних основ функціонування інтелектуального капіталу та подальше розроблення його науково-методичного забезпечення.

Оформлення монографії відповідає вимогам до наукових видань.

Водночас до зауважень щодо монографії Журавльової І. В. «Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення» слід віднести такі:

1. Для оцінки інтелектуального капіталу підприємства недостатньо обґрунтовано вибір методів моделювання.
2. При викладенні концептуальних підходів до бенчмаркінгу інтелектуального капіталу в роботі було б доцільно конкретизувати часткові показники для різних груп економічних систем і видів бенчмаркінгу.

Але ці дискусійні положення не знижують наукової новизни та прикладного значення монографії.

Монографія кандидат економічних наук, професора Журавльової І. В. «Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення» є завершеним науковим дослідженням, має теоретичне й практичне значення, відповідає всім вимогам до наукових видань і може бути корисна науковим співробітникам, практикуючим менеджерам, керівникам підприємств, аспірантам, студентам економічних спеціальностей.

**Зав. кафедри менеджменту організацій
та зовнішньоекономічної діяльності
Класичного приватного університету м. Запоріжжя,
доктор економічних наук, професор**

Іванов М. М.

ІНФОРМАЦІЯ
РЕЦЕНЗІЇ